

*PROJEV PAPEŽE JANA PAVLA II. K ÚČASTNÍKŮM ŘÍMSKÉHO MEZINÁRODNÍHO
SYMPOZIA O MISTRU JANU HUSOVI
(PAPEŽSKÁ LATERÁNSKÁ UNIVERZITA 15.-18. 12. 1999)
PŘI AUDIENCI VE VATIKÁNSKÉ „SALA DEL CONCISTORO“ V PÁTEK 17. 12. 1999*

Vážení představitelé vlády, pane kardinále, ctihodní bratři v biskupské službě,
vážení vědečtí pracovníci, dámy a pánové!

1. Je pro mne velikou radostí, že vás mohu srdečně pozdravit u příležitosti vašeho sympozia o Janu Husovi, které představuje další důležitou etapu pro hlubší pochopení života a díla dobře známého českého kazatele, jednoho z nejslavnějších mezi mnoha vynikajícími mistry, kteří vyšli z pražské univerzity. Hus je pamětihodnou postavou z mnoha důvodů. Ale je to zejména jeho morální odvaha, která z něj tváří v tvář protivenstvím a smrti učinila postavu zvláštního významu pro český národ, který byl v průběhu staletí také těžce zkoušen. Jsem vám všem zvláště vděčný za to, že jste přispěli k práci *ekumenické „husovské“ komise* ustanovené před několika lety panem kardinálem Miloslavem Vlkem s cílem vymezit přesněji místo, které Jan Hus zaujímá mezi reformátory církve.

2. Je význačné, že se tohoto sympozia zúčastnili vědci nejen z České republiky, ale i ze sousedních zemí. Neméně příznačná je skutečnost, že i přes napětí, která v minulosti poškozovala vztahy mezi českými křesťany, se shromáždili odborníci z různých vyznání, aby se podělili o své poznatky. Poté, co byla shromážděna nejlepší a nejnovější akademická reflexe o Janu Husovi a o událostech, na nichž se podílel, bude dalším krokem publikování závěrů sympozia, aby tak co nejvíce lidí mohlo lépe poznat nejen mimořádnou postavu *člověka*, již Jan Hus byl, ale také důležité a komplexní období křesťanských a evropských dějin, v němž žil.

Dnes, v předvečer Velkého jubilea, cítím povinnost vyjádřit hlubokou lítost nad krutou smrtí, na kterou byl Janu Hus vydán a nad následnou ranou, která se tímto způsobem rozevřela v myslích a srdcích českých lidí a stala se zdrojem konfliktů a rozdělení. Již během své první návštěvy v Praze jsem vyjádřil naději, že bude možné vykonat rozhodné kroky na cestě smíření a pravé jednoty v Kristu. Rány uplynulých staletí musí být léčeny novým perspektivním pohledem do budoucnosti a nastolením zcela obnovených vztahů. Náš Pán Ježíš Kristus, který je „náš mír“ a zbořil „zeď, která rozděluje“ (Ef 2, 14), ať řídí běh dějin vašeho lidu vstříc znovunalezené jednotě všech křesťanů, kterou si my všichni vroucně přejeme pro tisíciletí, na jehož prahu stojíme.

3. Klíčový význam má v této perspektivě úsilí, které mohou vědci vynaložit pro to, aby se dosáhlo hlubšího a úplnějšího pochopení historické pravdy. Víra se vůbec nemusí obávat úsilí historického bádání, vzhledem k tomu, že v podstatě i bádání míří k pravdě, která má svůj zdroj v Bohu. Proto dnes děkuji našemu nebeskému Otci za vaši práci, která se chýlí ke konci, stejným způsobem jako jsem vás povzbuzoval, když jste s ní začínali.

Zaznamenávání historie se mnohdy setkává s překážkami ve formě ideologických, politických či ekonomických tlaků, v jejichž důsledku je pravda zastírána a samotná historie se ocitá v zajetí mocných. Naší nejlepší obranou proti podobným tlakům a proti zkreslením, která mohou vyvolávat, je opravdové vědecké studium. Je pravdou, že je velmi obtížné dosáhnout absolutně objektivní analýzy dějin, vzhledem k tomu, že přesvědčení, hodnoty a osobní zkušenosti nevyhnutelně ovlivňují jejich studium a výklad. To však neznamená, že by nebylo možné dospět k takovému líčení historických událostí, které by bylo skutečně nestranné a jako takové pravdivé a osvobozující. Vaše práce je důkazem toho, že je to možné.

4. Pravda se může také ukázat nepohodlnou, když po nás žádá, abychom opustili své zakořeněné předsudky a stereotypy. To platí pro církve a církevní společenství stejně jako pro národy a jednotlivce. Nicméně pravda, jež nás osvobozuje od omylů, je také pravdou, jež nás činí svobodnými, abychom milovali; a právě křesťanská láska byla obzorem toho, co se vaše komise snažila uskutečnit. Vaše práce ukazuje, že osobnost jakou je Mistr Jan Hus, jež byla v minulosti velkým bodem sváru, se nyní může stát předmětem dialogu, konfrontace a společného prohloubení.

V čase, kdy se mnozí snaží vytvořit v Evropě nový typ jednoty, mohou historická bádání, jako to vaše, pomoci inspirovat lidi k překročení příliš těsných etnických a národnostních hranic, vstříc novým formám ryzí otevřenosti a solidarity. To jistě pomůže Evropanům, aby pochopili, že tento kontinent bude moci s jistotou postoupit k nové a stabilní jednotě, jestliže bude schopen navázat novým a tvořivým způsobem na společné křesťanské kořeny a na specifickou identitu, která z toho vyplývá.

5. Je tudíž zřejmé, že vaše práce je důležitou službou nejen historické postavě Jana Husa, ale také – obecněji vzato – křesťanům a celé evropské společnosti. To proto, že je konec konců službou pravdě o člověku, pravdě, kterou lidská rodina potřebuje znovu nalézt jako první věc na úsvitu třetího tisíciletí křesťanské éry.

Při rozjímání o pravdě o člověku se nemůžeme neobrátit k postavě zmrtvýchvstalého Krista. Pouze on je dokonalým vtělením pravdy člověka, stvořeného k obrazu Božímu a jeho podobě (srov. Gen 1,26). Vroucně prosím toho, který je "tentýž včera i dnes i na věky" (Žd 13,8), aby seslal své světlo do vašich srdcí. Jako závdavek milosti a pokoje v NĚm, vyprošuji pro vás, pro

vaše drahé a pro celý český národ hojná požehnání Nejvyššího, kterému patří chvála, sláva, moudrost a díkyvdání na věky věků. Amen! (srov. Zj 7,12).

*SPOLEČNÉ PROHLÁŠENÍ K ŘÍMSKÉMU SYMPOZIU
O MISTRU JANU HUSOVI*

Bratři a sestry, vážení spoluobčané,

na prahu jubilejního roku Kristova narození se podařilo učinit důležitý krok na cestě uzdravení bolestných ran naší národní minulosti a sblížení věřících, kteří se hlásí k různým křesťanským vyznáním.

Ve dnech 15.-18. prosince 1999 proběhlo na půdě Papežské lateránské univerzity v Římě významné mezinárodní vědecké sympozium, uspořádané Centrálním výborem Velkého jubilea roku 2000 a Českou biskupskou konferencí, ve spolupráci s Akademií věd České republiky a Univerzitou Karlovou, kterého se účastnili přední badatelé a představitelé církví několika evropských zemí, zástupci Svatého stolce a v závěru i prezident republiky Václav Havel. Toto sympozium přeneslo na mezinárodní rovinu a – což je ještě významnější – do centra Římskokatolické církve dosavadní několikaletou práci teologů a historiků ekumenické komise, ustavené na počátku devadesátých let pražským arcibiskupem, jejímž cílem bylo nově porozumět jedné z klíčových postav českých duchovních dějin, Mistru Janu Husovi a odpovědět na otázku, kterou vznesl v Praze v dubnu 1990 papež Jan Pavel II., zda je možné, aby Husova postava dnes křesťany různých vyznání spíše spojovala, než rozdělovala.

Pro Římskokatolickou církev pak potřeba nového hodnocení Husovy osobnosti a života vyvstává v této době s velkou naléhavostí v souvislosti s vážnou výzvou papeže Jana Pavla II., aby v jubilejním roce Kristova narození celá církev pokorně vyznala všechny omyly, nevěrnosti, nedůslednosti a zpozdilosti minulosti (srov. *Tertio millennio adveniente*, 33), aby tak smířena a očištěna pokáním překročila práh nového tisíciletí. **Papež Jan Pavel II.** pozitivně ocenil práci komise, přijal 17. prosince účastníky sympozia ve Vatikánu a ve svém projevu označil Mistra Jana Husa za "**dobře známého českého kazatele, jednoho z nejslavnějších mezi mnoha vynikajícími mistry, kteří vyšli z pražské univerzity**". Řekl, že Husova „**morální odvaha tváří v tvář protivenstvím a smrti z něj učinila postavu zvláštního významu pro český národ**“. Všichni účastníci sympozia přijali s pohnutím slova omluvy nejvyššího představitele Římskokatolické církve: „**Dnes, v předvečer Velkého jubilea, cítím povinnost vyjádřit hlubokou lítost nad krutou smrtí, na kterou byl Jan Hus vydán a nad následnou ranou, která se tímto způsobem rozevřela v myslích a srdcích českých lidí a stala se zdrojem konfliktů a rozdělení**“. Papež pak povzbudil shromážděné badatele slovy: „**Pravda, jež nás osvobozuje od omylů, je také pravdou, jež nás činí**

svobodnými, abychom milovali... Vaše práce ukazuje, že osobnost, jakou je Mistr Jan Hus, jež byla v minulosti velkým bodem sváru, se nyní může stát předmětem dialogu...“.

Jan Hus, jeho dílo, doba v níž žil i jeho dějinné působení, poutaly pozornost účastníků sympozia po celé tři dny. Katolický kněz, teolog a kazatel, univerzitní profesor Mistr Jan Hus se v době velké krize zasazoval o nápravu rozdělené západní církve a papežství. V tomto zápasu vytěžil z pokladu evangelia cenné důrazy, které svým významem daleko přesáhly jeho osobní příběh, ukončený na koncilu v Kostnici odsouzením a následnou smrtí. V naší době, naplněné úsilím o sblížení křesťanských církví – které v tomto roce přineslo významné společné prohlášení Papežské rady pro jednotu křesťanů a Světového luterského svazu, týkající se učení o ospravedlnění z víry – mohou proto právě zamyšlení nad osobnostmi jako je Hus, stojícími takříkajíc na pomezí mezi oběma tradicemi – jak to vyjádřil již název prvního sympozia v Bayreuthu (1993) „Mezi národy, staletími a konfesemi“ – nabýt nového velkého významu a aktuálnosti. Žádná církev, žádná konfese si nemůže Husa bezzbytku „přivlastnit“. Hus se však může stát mostem nové důvěry od srdce k srdci.

K důrazům, které formovaly dějinné vědomí českého národa a které se dnes mohou stát inspirací pro ekumenické společenství křesťanských církví, patří mezi jinými jeho **naléhavá výzva ke smíření člověka s Bohem, se sebou samým i s bratřími v odvrácení od hříchu; důraz na jednotu církve a požadavek vysoké mravní úrovně všech křesťanů, zvláště kněží; důraz na autoritu biblického, zvláště novozákonního svědectví; úcta k eucharistii (svátosti oltářní, Večeři Páně), která zcela mimořádným způsobem vyjadřuje poselství o milosti Kristově zdarma darované; zásadní odmítnutí násilí ve věci víry; hledání Boží pravdy, která je poslední normou života církve i společnosti, jako apel ke svědomí a nezastupitelné odpovědnosti každého člověka.** Ve svém pohledu na církve Hus jistě překročil sebezachopení církve své doby, v některém ohledu předjímal myšlenky reformace následujícího století, v jiném pak některé důrazy, které později katolická církev vyzdvihla na Druhém vatikánském koncilu.

Mnohé z Husových důrazů se v následujících obdobích staly nástroji polemiky, osočování, roztržky a nepřátelství. Třídenní symposium, kterého se vedle českých, polských, německých a italských badatelů účastnili všichni čeští římskokatoličtí biskupové a vysocí představitelé Svatého stolce, představení řádů, představitelé Československé církve husitské a evangelických církví, představitelé Karlovy univerzity, bohosloveckých fakult, Akademie věd, mnoho novinářů a pracovníků rozhlasu a televize, dalo příklad, jak by měly probíhat vědecké odborné diskuse v duchu pokoje a vzájemného naslouchání. I když Husova postava může být nadále předmětem různých interpretací, nemusí a nesmí být předmětem sváru a rozdělení. Na sympoziu se potvrdilo, že se tyto různosti mohou stát podnětem k mnohem hlubšímu, vzájemně obohacujícímu

pochopení historické skutečnosti. Ukázalo se, jak je možno přistupovat k dějinným traumatům s klidnou věcností, pokorou vůči pravdě, která všechny zavazuje a také osvobozuje. V tomto smyslu by se mohlo stát příkladem pro ostatní českou společnost.

V závěru sympozia oslovil účastníky prezident republiky Václav Havel. Ve svém projevu formuloval nosné poselství Mistra Jana Husa pro přítomnost a budoucnost: "**Husovo vroucí, bytostné přimknutí k Pravdě, k jejímu věrnému následování v hlubokém souladu nejvnitřnějšího přesvědčení a skutků každodenního života... zůstává trvalou výzvou duchovního dědictví našeho národa... Velkým vkladem Jana Husa evropským dějinám byl princip osobního ručení. Pravda pro něj nebyla jen volně přenosnou informací, ale životním postojem, závazkem a nárokem. Tím se začala vlastně stávat rozhodující společenskou veličinou konkrétní a jedinečná lidská bytost a její nadčasově zakotvená odpovědnost. Tedy přesně to, co by měla ctít a oč by se měla opírat celá moderní civilizace, nechce-li dopadnout špatně**".

Pro všechny zástupce křesťanských církví byla velkým povzbuzením tato zkušenost bratrské spolupráce, vzájemné úcty a především úcty k pravdě charakterizující atmosféru, která provázela práci ekumenické husovské komise i zmíněné mezinárodní sympozium. V tomto ekumenickém počínu šlo o více než o „náboženskou toleranci“, šlo o živé znamení pravdy osvobozující k lásce. Účastníci ocenili poctivé úsilí představitelů Římskokatolické církve hledat nový vztah k duchovnímu odkazu Mistra Jana Husa. Usilovná práce mnoha historiků i oficiální prohlášení Jana Pavla II., kterým – jak to následujícího dne vyjádřil prezident Havel – nynější papež, nakolik je to s odstupem staletí možné, sňal křivdu a zhojil bolest, kterou nesl český národ po staletí ve svém vědomí ve vztahu ke katolické církvi, jsou povzbuzením k dalším odvážným krokům při hledání jednoty křesťanů v různosti. Na základě této zkušenosti by se křesťané rozdílných tradic měli přihlásit k závazku, že budou usilovat o to, aby se nejen Husova postava a jeho dílo, ale i další sporné otázky napříště nestávaly příčinou osočování, konfesijní polemiky a kulturního boje. Naším příštím konkrétním krokem by měla být společná práce odborníků různých křesťanských církví na vypracování **ekumenické učebnice církevních dějin v České republice**.

Přáli bychom si, aby společná radost a naděje a tento duch vzájemné úcty, porozumění a otevřenosti pro sjednocující sílu pravdy naplnily všechny naše církve, sbory a farnosti, abychom mohli co možná nejdříve odložit všechny naše vzájemné předsudky a výčitky a radovat se ze zhojení starých ran a pádu zdí, které nás tak dlouho oddělovaly. Proto jsme cítili jako svou povinnost se s vámi všemi rozdělit právě nyní na prahu jubilejního roku o svou radost z velikého znamení naděje, které je určeno celému našemu národu. Husův důraz na mravní ryzost, lásku k pravdě a věrnost hlasu svědomí je živým poselstvím i pro naši dobu.

V Praze 1. ledna 2000

kardinál Miloslav Vlk
v. r.

synodní senior Pavel Smetana
v.r.